

EL MUSEU DIOCESÀ I COMARCAL DE SOLSONA

Joaquim Calderer

El museu és una institució sense ànim de lucre, permanent, que adquireix, protegeix, investiga, comunica i exhibeix, amb finalitats d'estudi, d'educació i de delectació, testimonis materials de l'evolució de la naturalesa i de l'home. És aquesta una definició que, lògicament, s'assembla ben poc amb el concepte dels primers museus, regits amb criteris molt restringits, estudiadament tancats i sota l'autoritat o el mecenatge de personatges poderosos: reis, savis, nobles i emperadors.

Uns i altres, de forma conscient o inconscient, no pretenien, potser, altra cosa que afegir, al natural afany col·leccionista de l'home, el desig de perpetuar-se al llarg de la història.

El concepte de col·leccionisme privat desapareix, en gran part, poc abans d'encetar-se la nostra era, quan algunes col·leccions particulars s'agrupen i es creen els fonaments del modern concepte aplicat al patrimoni cultural, és a dir, es basteixen els antecedents de la seva raó de ser: la utilitat pública de les obres d'art.

L'arribada del cristianisme esdevingué una font inestroncable d'inspiració artística, condicionada freqüentment per unes mires pedagògiques que s'orientaven principalment a i tenien cura de la formació moral dels seus fidels. Malgrat els condicionaments, la inspiració brollà abundantment, com ho demostren les col·leccions d'obres que l'Església atresora.

El museu de Solsona. Antecedents

El museu de Solsona nasqué, el 1896, gràcies a aquesta riquesa de béns que posseïen les esglésies. En constatar la influència de l'emigració, que deixava molts pobles, d'escassa població, mig abandonats i sense capacitat d'afrontar, amb garanties d'èxit, la seguretat d'aquestes esglésies, s'optà per incorporar-

ne els béns al tot just creat museu. Era una manera de fer, inspirada, lògicament, per una clara voluntat del bisbe Ramon Riu i Cabanes de salvaguardar aquest valuós patrimoni i protegir-lo de possibles robatoris i també, per què no dir-ho, del poc escrúpol, de la ignorància o de la natural bona fe d'alguns sacerdots, que podia ser fàcilment explotada per especuladors i antiquaris, bo i més quan moltes esglésies patien una molt dèbil economia. Sabem prou bé que la necessitat és sempre una mala consellera. Caldrà, doncs, ser generosos en el judici a l'hora de jutjar el sistema que s'emprà per recollir les obres d'art que, altrament, potser hauríem perdut per sempre i que, en canvi, ara podem contemplar i admirar.

Així, l'Església ha aconseguit recollir i guardar bona part de les obres d'art que amb profusió ornaven els recintes sagrats.

Afanyem-nos a dir que si bé en alguns casos els museus eclesiàstics es ba-

sen fonamentalment en tresors litúrgics, amb un signe molt clar del que anomenem art sacre com a nota dominant, no és pas aquest el cas del museu de Solsona, que ha transcendit tant el concepte localista com la temàtica simplista unitària, per comprometre's en la planificació d'un conjunt d'obres que engloben grans zones i variades temàtiques, i que fan d'aquest museu una vertadera font de documentació zonal i vanguardista i, alhora, una important eina de cultura.

Ens congratulem, doncs, de l'encert d'aquestes institucions que, amb una clara visió de futur, ens han deixat una tal quantitat i qualitat de béns que fan possible que tothom pugui utilitzar el dret d'accés en ordre a l'estudi, la investigació, la difusió i la contemplació o el gaudi, objectius de qualsevol museu.

La creació del museu, com dèiem, va ser obra del bisbe Ramon Riu i Cabanes, i les primeres obres foren depositades en un noble edifici que aleshores servia de seminari, però que abans havia estat

Interior del museu.

El Sant Sopar, retaule de Jaume Ferrer I (s. XV).

ARXIU ÀMBIT

universitat, col·legi, hospital i casal dels Llobera.

Marià Grandia i Jaume Viladric eren els responsables de la direcció, i l'any 1909 prengué el relleu Mn. Joan Serra i Vilaró, que esdevingué l'home clau en la radicació i projecció del museu. Aconseguí traslladar-lo a l'edifici del palau episcopal, obra cabdal de l'estil neoclàssic català, construït per l'arquitecte Francesc Ponsa a partir de l'any 1779, essent bisbe Rafael Lasala, i declarat monument històric-artístic per decret publicat en el B.O.E. del 9 de març de 1962. És en aquesta època quan rep l'impuls definitiu que l'havia de consagrar, gràcies sobretot a la gran quantitat d'excavacions i de troballes, com un dels principals museus arqueològics del país.

Altres responsables en la direcció han estat Mn. Joan Santamaria fins al 1936 i, durant la guerra, el comitè de Solsona que s'incantà del museu i que, donant exemple de civisme i responsabilitat, no sols en tingué cura, sinó que hi ingressà algunes peces de reconeguda vàlua. Al final, però, de la guerra, una bona part dels fons del museu foren evacuats a Ginebra per ordre del govern de la República.

En acabar la guerra el nou director, Dr. Antoni Llorens, s'encarregà de negociar la recuperació d'aquestes peces, empresa i comanda que dugué a terme amb total èxit.

També fou ell qui s'encarregà d'obrir nous espais per resoldre els problemes d'exposició que originaven els nous materials que s'ingressaven, sobretot arran de les excavacions arqueològiques efectuades a Tornabous.

El museu restà tancat uns anys. Una de les causes principals que motivà la clausura hem de buscar-la en les obres que s'efectuaven en diversos indrets del palau episcopal i que condicionaven el bon funcionament del museu, i en el temps necessari per a la reestructuració i arranament de la nova planificació.

El bisbat era conscient, per una banda, de la necessitat d'endegar un projecte de reestructuració que permetés obrir novament el museu amb les màximes garanties de seguretat i amb una adequada planificació museogràfica i, per altra banda, l'economia del bisbat era del tot insuficient per recolzar unes reformes que generarien unes despeses fora del seu abast pressupostari.

Reforma del museu

La situació era ideal, a part de l'angoixa que produïa, per emprendre una reforma total, condicionada només per l'estructura de l'edifici del propi museu i de les noves dependències que el bisbe Moncadas cedí per facilitar-ne el desenvolupament del projecte total.

L'interès del bisbat per resoldre una situació difícil de sostenir com és el tancament del museu, unit al de la Generalitat per prestar els serveis necessaris que fessin possible l'obertura d'un dels museus més importants del país fou decisiu per trobar una fórmula que lligués, a gust de les parts implicades, deures i obligacions, funcions i competències.

Tot això queda reflectit en un conveni que signaven, el 22 de gener de 1982, el bisbe de Solsona, Miquel Moncadas, el conseller de cultura, Max Cahner, i l'alcalde de Solsona, Ramon Llumà.

Així començava la nova etapa del museu de Solsona, regit des d'aleshores per un patronat encarregat de gestionar i administrar el patrimoni museístic que comprèn els béns del museu diocesà, propietat del bisbat, i els que posseeix l'ajuntament a la secció d'etnologia.

Un paper important en la nova fisonomia del museu es deu a la planificació arquitectònica dels arquitectes Antoni Padullés, Ramon Padullés i el tècnic Jaume Cuadrench, concebuda i realitzada d'acord amb tots els condicionaments museològics, que proporciona i facilita una perfecta harmonia i esdevé un ajut i un servei a la museografia.

De l'encert d'aquesta gestió en són testimoni bon nombre de visitants, que en fan un elogi entusiasta.

Una altra part important en aquesta primera etapa la realitzaren els equips de documentació, inventariant tot el material, i l'equip de restauració, actuant sobre bona part de les peces.

Exposició

Després de recordar els conceptes de museu i els orígens del de Solsona, i d'haver fet referència a una primera etapa, on la tasca més important fou la recollida de material arqueològic i obres d'art, i a una segona etapa de reestructuració i ampliació, fem esment, a grans trets, del contingut del museu, reobert el dia 26 de novembre de 1983, la primera fase, i el 1989 la resta de les sales.

D'entrada, hom pot fruit d'una contemplació certament original. És l'exposició de catedrals imaginàries, figures, cristallitzacions, i tota classe d'aliments i d'utensilis, representats amb màxima fi-

delitat, servint-se únicament de blocs de sal, primorosament esculpits.

La sala de la prehistòria comença en el període neolític, i segueix amb el megalitisme, l'Edat de Bronze i el món ibèric i romà. Materials de cistes, dòlmens i coves mostren el pas evolutiu de l'home, que es fa palès en l'elaboració dels atuells domèstics, les armes de guerra o les eines del camp.

Al sobreclaustre comença l'exposició del Romànic, amb bones representacions en totes les formes d'expressió: escultura de pedra, talla, pintura mural, pintura sobre fusta i arts aplicades.

Peces prou importants i conegudes d'aquest període són les columnes i els capitells del claustre romànic de Sta. Maria de Solsona, una marededéu de

l'escola del mestre Gilibert de Tolosa, les taules laterals d'altar de St. Andreu de Sagàs, la pintura mural de St. Vicenç de Rus o les de St. Quirze de Pedret, amb els plafons pre-romànics de l'Orant i el Cavaller.

A la segona planta hi trobem el Gòtic i les sales del Barroc i del Renaixement, per acabar amb el s. XIX.

En destaquem les pintures de St. Pau de Casserres, les de Cardona, la crucifixió de Lluís Borrassà, els esposoris de Pere Serra, el sopar de Jaume Ferrer I i, en l'escultura de pedra, el sepulcre d'Hug de Copons i el dels Llobera, obres importants dins del període gòtic. Un moble i un morter de la farmàcia Pallarès, de Solsona, el retaule de Riner, les caixes de núvia i dues teles d'en Vila-

domat, juntament amb una mostra de vidre i ceràmica, completen les últimes sales.

El visitant pot, en acabar l'esmentat recorregut, optar per la visita a les sales d'estudi, a la tercera planta, on s'hi exposa la resta del fons del museu. És una novetat que no dubtem que ens agrairan, no només els estudiosos, sinó tots aquells que les visitin.

Aquesta és l'oferta del museu Diocesà i Comarcal de Solsona, en la convicció de prestar un servei important per al coneixement de la nostra història, i en l'esperança de fer-ho de manera didàctica i atractiva. ⚡

Joaquim Calderer i Serra,
director del museu.

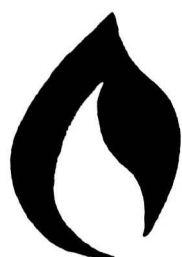

distribuïdors exclusius de central corsetera, s.a.

C/. Bruc, 8, baixos
Telèfon i Fax 822 01 82
08600 BERGA

Renato Rossi

Calefaccions
Aire condicionat
Aigua calenta

URBICI SOLER

Àngel Morta, 16 - Tel. 838 07 75
08692 PUIG-REIG (Barcelona)